

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 1 kwietnia 2026 r.

Pozycja 27

POSTANOWIENIE

z dnia 24 marca 2026 r.

Sygn. akt SK 35/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Justyn Piskorski
Jakub Stelina – sprawozdawca
Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 marca 2026 r., skargi konstytucyjnej Parafii Rzymskokatolickiej [...] w S. o zbadanie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1, w związku z art. 285 § 1 i 2, w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- „umożliwiają nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10 poz. 64, ze zm.], art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości [Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.] lub art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami [Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, ze zm.]”,
- „umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie z pominięciem zawieszenia biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżące[j], które[j] przywrócono własność wywłaszczonych nieruchomości po przemianach ustrojowych Państwa Polskiego po 1989 r., zgodnie z ustawą z [dnia] 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1169 ze zm.), a który to właściciel został pozbawiony możliwości dochodzenia zwrotu własności swojej nieruchomości z uwagi na obowiązujące przepisy prawne w PRL oraz uwarunkowania polityczne, co skutkowało zawieszeniem biegu zasiedzenia służebności gruntowych a następnie służebności przesyłu do czasu przywrócenia własności bądź przyznania nieruchomości zamiennej w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową”

– z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 17 maja 2019 r. Parafia Rzymskokatolicka pod [...] w S. (dalej: skarżąca), wystąpiła ze skargą konstytucyjną sformułowaną jak w petitum.

1.2. Skarga została sformułowana na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca jest właścicielem nieruchomości, których własność uzyskała na podstawie orzeczeń Komisji Majątkowej w Warszawie. Na wskazanej nieruchomości posadowione są linie energetyczne, których właścicielem jest przedsiębiorstwo energetyczne. Pismem z 2016 r. skarżąca zwróciła się do przedsiębiorstwa energetycznego o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem i o wypłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Uzyskała jednak odpowiedź odmowną.

W związku z tym, skarżąca wniosła o zasądzenie od przedsiębiorstwa energetycznego kwoty wraz z ustawowymi odsetkami tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości.

Wyrokiem z 2018 r. sąd rejonowy oddalił powództwo skarżącej, wskazując, że w grudniu 2010 r. przedsiębiorstwo energetyczne nabyło, przez zasiedzenie w dobrej wierze, służebność przesyłu.

Wyrokiem z 18 stycznia 2019 r. sąd okręgowy oddalił apelację skarżącej. Orzeczenie to zostało doręczone skarżącej 21 lutego 2019 r.

Zdaniem skarżącej wykładnia kwestionowanych przepisów, przyjęta w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, zgodnie z którą możliwe jest zasiedzenie przez przedsiębiorstwo energetyczne służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (która została wprowadzona do systemu prawnego dopiero 3 sierpnia 2008 r. przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 116, poz. 731) i doliczenie okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu do okresu posiadania służebności przesyłu oraz pominięcie zawieszenia ewentualnego okresu zasiedzenia służebności gruntowej i przesyłu w czasie gdy właściciel nie mógł dysponować własnością swojej nieruchomości wywłaszczonej w okresie PRL do czasu jej zwrotu po przemianach ustrojowych po 1989 r. w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową przeprowadzonym zgodnie z przepisami ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.), narusza konstytucyjne prawo własności, zasady proporcjonalności, równości wobec prawa oraz demokratycznego państwa prawnego.

2. W piśmie z 7 maja 2020 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w niniejszej skardze konstytucyjnej.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 22 września 2021 r. poinformował, że postępowanie winno zostać umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

4. Marszałek Sejmu nie przedstawił stanowiska w imieniu Sejmu.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na wstępie rozważyć należy kwestię dopuszczalności merytorycznego orzekania w niniejszej sprawie. Konieczność taka wynika z faktu, że w wyroku z 2 grudnia 2025 r. o sygn. P 10/16 (OTK ZU A/2026, poz. 1) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że „[a]rt. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, ze zm.), rozumiane w ten sposób, że umożliwiają nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego lub Skarb Państwa, przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ ustawy – Kodeks cywilny, w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, są niezgodne z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Mając na uwadze, że w wyroku tym dokonano już oceny zgodności art. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, ze zm.; dalej: k.c.) z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji, należało rozważyć, czy w niniejszej sprawie nie zaszła ujemna przesłanka procesowa w postaci zakazu ponownego orzekania o tym samym (*ne bis in idem*). Według utrwalonego orzecznictwa, występuje ona wtedy, gdy zaskarżony przepis był już przedmiotem rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, ale w przeciwieństwie do ujemnej przesłanki *res iudicata* postępowanie mógł zainicjować inny podmiot, choć na podstawie tych samych zarzutów niezgodności z Konstytucją (por. postanowienie pełnego składu z 3 listopada 2015 r., sygn. SK 64/13, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 169, wraz z przywołanym tam orzecznictwem).

Zestawiając przedmiot kontroli oraz treść zarzutów w niniejszej sprawie z przedmiotem kontroli oraz treścią zarzutów w sprawie o sygn. P 10/16, należało stwierdzić wystąpienie w niniejszej sprawie przesłanki *ne bis in idem*. Wniosek ten wynika z następujących względów. Po pierwsze, przedmiotem oceny Trybunału w sprawie o sygn. P 10/16 były te same przepisy, które wskazała skarżąca, a więc art. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 k.c. Co prawda w niniejszej sprawie powołano związkowo także art. 172 k.c., jednakże nie zmieniło to treści normatywnej przedmiotu kontroli w stosunku do przedmiotu kontroli w sprawie o sygn. P 10/16. Art. 172 k.c. określa przesłanki nabycia własności nieruchomości wskutek zassiedzenia, a te mają być, zgodnie z nakazem z art. 292 k.c., odpowiednio stosowane do zassiedzenia służebności gruntowej. Kluczowe znaczenie w obydwu sprawach, w związku z sformułowanymi zarzutami, miała jednak kwestia samej dopuszczalności nabycia przez zasiedzenie prawa rzeczowego „służebności gruntowej o treści służebności przesyłu”, a nie przesłanek jej nabycia. Powołanie art. 172 k.c. w niniejszej sprawie w istocie nie miało związku ze stawianymi zarzutami, dlatego postępowanie w tym zakresie należało umorzyć (art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Po drugie, w obydwu sprawach zarzuty dotyczyły tego samego znaczenia przedmiotu kontroli ukształtowanego w orzecznictwie. W wyroku o sygn. P 10/16 Trybunał orzekł, że „kwestionowana norma prawna, wywiedziona z art. 292 w związku z art. 285 § 1 i 2 k.c. –

dopuszczająca nabycie w drodze zasiedzenia przez przedsiębiorcę przesyłowego lub Skarb Państwa, przed wejściem w życie art. 305¹-art. 305⁴ k.c., służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu w sytuacji, gdy nie została wydana decyzja administracyjna ograniczająca prawa właściciela do gruntu – ma oparcie w ugruntowanej i jednolitej praktyce orzeczniczej Sądu Najwyższego i sądów powszechnych”.

Po trzecie, co prawda treść zarzutów, z punktu widzenia katalogu wzorców kontroli w obydwu sprawach nie była tożsama, niemniej jeżeli w sprawie o sygn. P 10/16 orzeczono o niezgodności tożsamego przedmiotu kontroli ze stosownymi przepisami Konstytucji, to wymaganie tożsamości wzorców kontroli w obydwu sprawach do stwierdzenia występowania przesłanki *ne bis in idem* byłoby bezcelowe. Orzeczenie o niezgodności przedmiotu kontroli z jakimkolwiek wzorcem kontroli sprawia, że kolejna ocena tego przedmiotu z innym wzorcem jest pozbawiona racji. Natomiast orzeczenie o zgodności przedmiotu kontroli z określonym wzorcem kontroli wymagałoby do ustalenia przesłanki *ne bis in idem* w drugiej sprawie, także tożsamości wzorca kontroli w tej sprawie.

Wystąpienie w sprawie przesłanki *ne bis in idem* nakazuje umorzenie postępowania przed Trybunałem ze względu na zbędność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.